

ZASADY TWORZENIA I FUNKCJONOWANIA ORGANIZACJI PRODUCENTÓW RYBNYCH I ORGANIZACJI MIĘDZYBRANŻOWYCH W ŚWIETLE USTAWY Z DNIA 10 PAŹDZIERNIKA 2002 ROKU

Jolanta Zieziula

Streszczenie. Ustawa z 10 października 2002 roku *O organizacji rynku rybnego oraz o zmianie ustawy o rybołówstwie morskim* stwarza możliwości tworzenia organizacji producentów rybnych oraz organizacji międzybranżowych w Polsce na wzór unijny. W pracy krótko omówiono potrzebę tworzenia takich organizacji. Zaprezentowano definicje, warunki wpisania organizacji do rejestru oraz decyzje, które muszą być podjęte przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, aby organizacja mogła działać i korzystać z przysługujących jej ustawowo praw. Ustawodawca wiele kwestii pozostawił do późniejszego uregulowania w drodze rozporządzeń, co jest jednym z zagrożeń dla tworzenia organizacji producentów rybnych i organizacji międzybranżowych. W pracy wskazano także na inne zagrożenia, w tym brak pomocy ze strony państwa.

Słowa kluczowe: rybnictwo, organizacje producentów rybnych, organizacje międzybranżowe, Unia Europejska.

WPROWADZENIE

Organizacje producentów rybnych oraz organizacje międzybranżowe poprzez skoordynowanie działań członków mogą lepiej artykułować swoje problemy, a co więcej – uczestniczyć w kształtowaniu polityki rybackiej państwa, tak aby istotne dla producentów kwestie nie zostały pominięte i znalazły właściwe rozwiązanie. Nie ulega wątpliwości, że z pomocą tych organizacji można zagwarantować prawidłową realizację zasad polityki rybackiej państwa. Istnieje bowiem możliwość lepszej ochrony zasobów ryb (skoordynowane połowy przez odpowiedzialne zarządzanie kwotami połowowymi, uzyskanie większej przejrzystości działań w sferze połowów, a tym samym zmniejszenie szarej strefy).

Organizacje producentów rybnych i organizacje międzybranżowe w Polsce, podobnie jak w krajach Unii, powinny stać się ważnym elementem realizacji polityki rybackiej

państwa, szczególnie w zakresie ochrony i zarządzania zasobami, modernizacji i restrukturyzacji floty połowowej oraz w aktywizacji zawodowej osób rezygnujących z prowadzenia działalności połowowej, a jednocześnie przez skoordynowane działania członków umożliwiać osiągnięcie wyższej wydajności i konkurencyjności sektora rybackiego, a tym samym dbać o interesy poszczególnych pozostających w zawodzie producentów, wspomagając uzyskiwanie przez nich wyższych przychodów.

Co ważne, w krajach Unii Europejskiej poszczególne organizacje producentów mogą bezpośrednio (z pominięciem organów państwowych czy samorządowych) występować do instytucji unijnych o finansowe wsparcie poszczególnych inicjatyw, którym, zgodnie z istniejącymi programami rozwoju sektora, takie wsparcie przysługuje.

Organizacje producentów są predystynowane do odgrywania kluczowej roli między działalnością połowową a rynkiem. Powinny stosować mechanizmy regulacji podaży ryb i produktów tak, aby dostosowywać je do popytu, co pozwoliłoby przynajmniej w części na doprowadzenie do równowagi między podażą i popytem, a tym samym na zmniejszenie fluktuacji cen i dochodów producentów (rybaków). W tym celu, oprócz administrowania systemem cen minimalnych i wycofywaniem produktów z rynku, dbałości o jakość i zdrowotność produktów oraz prowadzenia działań marketingowych, organizacje producentów powinny być odpowiedzialne za zarządzanie kwotami połowowymi (co jest możliwe, jeśli wprowadzi się operacyjny program, dotyczący danego roku, zawierający plan połowów kwotowanych gatunków ryb) oraz powinny uczestniczyć w programach modernizacji i restrukturyzacji floty rybackiej, w tym w kasacji części tej floty. Uznane organizacje producentów rybnych i organizacje międzybranżowe wymagają wpisu do rejestru ministra właściwego do spraw rolnictwa.

ORGANIZACJE PRODUCENTÓW RYBNYCH – DEFINICJA, WARUNKI WPISANIA DO REJESTRU

Zgodnie z art. 13 Ustawy¹, minister właściwy do spraw rolnictwa prowadzi rejestr organizacji producentów rybnych uznanych, czyli objętych pomocą finansową przewidzianą w tej Ustawie.

Organizację producentów rybnych, zwaną dalej „organizacją producentów”, mogą tworzyć, z zastrzeżeniem ust. 2, osoby prawne lub osoby fizyczne, które wykonują działalność gospodarczą w zakresie rybołówstwa morskiego lub rybactwa śródlądowego i których siedziba albo miejsce zamieszkania znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Art. 10.1).

Organizację producentów mogą tworzyć również osoby prawne lub osoby fizyczne, które prowadzą działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie rybactwa śródlądowego i których siedziba albo miejsce zamieszkania znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Art. 10.2).

¹Ustawa z dnia 10 października 2002 r. O organizacji rynku rybnego oraz o zmianie ustawy o rybołówstwie morskim (DzU Nr 181, poz. 1514), zwana w dalszej części pracy Ustawą.

Organizację producentów tworzy się w szczególności w celu zapewnienia racjonalnego prowadzenia połowów oraz poprawy warunków sprzedaży produktów pozyskiwanych przez członków tej organizacji (Art. 10.3).

Cele, o których mowa w ust. 3, osiąga się przez:

- planowanie produkcji, z uwzględnieniem popytu i podaży produktów rybołówstwa albo produktów rybactwa na rynku oraz stabilizacji cen;
- stosowanie metod połowów zapewniających zrównoważoną eksploatację żywych zasobów morza albo wód śródlądowych;
- koncentrację podaży.

Organizację producentów wpisuje się, na jej wniosek, do rejestru organizacji uznanych, jeżeli działa zgodnie z aktem założycielskim, o którym mowa w art. 12 Ustawy, i spełnia jeden z następujących warunków:

- zrzesza armatorów posiadających co najmniej 20% statków rybackich przeznaczonych do prowadzenia połowów określoną metodą albo poławiających określone gatunki organizmów wodnych pochodzących z wód morskich, albo
- dostarcza na rynek co najmniej 25% ogólnej masy produktów pochodzących z chowu lub hodowli określonych gatunków organizmów wodnych.

ORGANIZACJE MIĘDZYBRANŻOWE – DEFINICJA, WARUNKI WPISANIA DO REJESTRU

Przedsiębiorcy wykonujący działalność gospodarczą w zakresie rybołówstwa morskiego, rybactwa śródlądowego, przetwórstwa lub handlu produktami rybołówstwa i produktami rybactwa mogą tworzyć organizacje międzybranżowe (Art. 28).

Zgodnie z Art. 29 Ustawy, minister właściwy do spraw rolnictwa prowadzi rejestr organizacji międzybranżowych.

Organizację międzybranżową wpisuje się, na jej wniosek, do rejestru organizacji międzybranżowych (Art. 30.1), jeżeli:

- 1) jej członkowie osiągają co najmniej 1/3 udziału w połowach, chowie, hodowli, przetwórstwie lub handlu produktami na obszarze swego działania;
- 2) nie wykonuje działalności gospodarczej w zakresie, o którym mowa w art. 28, oraz
- 3) spełnia co najmniej dwa z następujących warunków:
 - promuje wiedzę z zakresu rybołówstwa morskiego, rybactwa śródlądowego, przetwórstwa i rynku rybnego,
 - prowadzi badania i opracowuje nowe technologie w zakresie operacji rynkowych i zbioru informacji o rynku rybnym,
 - działa w celu zwiększania efektywności funkcjonowania rynku rybnego, z uwzględnieniem racjonalnego gospodarowania żywymi zasobami morza, biorąc pod uwagę interesy konsumentów,
 - opracowuje nowe metody produkcji i organizuje szkolenia mające na celu poprawę jakości produkcji,
 - działa w celu zwiększenia zakresu informacji o produkcie, mając na względzie ochronę interesów przedsiębiorców i konsumentów,

- działa na rzecz wprowadzania nowych zasad i technik wykonywania rybołówstwa i rybactwa, a także wprowadzania na rynek produktów, biorąc pod uwagę poprawę ochrony żywych zasobów morza i wód śródlądowych,
 - promuje produkty rybołówstwa i produkty rybactwa;
- a jej członkowie:
- nie uzgadniają lub nie ustalają między sobą cen na poszczególne produkty rybołówstwa i produkty rybactwa w ramach tej samej organizacji międzybranżowej,
 - nie prowadzą działań, które mogą spowodować rozdrobnienie rynku rybnego lub mających na celu jakąkolwiek dyskryminację przedsiębiorców działających na tym rynku.

DECYZJE MINISTRA WŁAŚCIWEGO DO SPRAW ROLNICTWA W ŚWIETLE USTAWY

Ustawa nakłada na ministra właściwego do spraw rolnictwa następujące decyzje dotyczące organizacji producentów rybnych:

- 1) o wpisie, odmowie dokonania wpisu lub skreśleniu z rejestru organizacji uznanych,
- 2) o przyznaniu pomocy finansowej z tytułu kosztów związanych z prowadzoną działalnością,
- 3) o zatwierdzeniu programu operacyjnego,
- 4) o przyznaniu rekompensaty z tytułu przygotowania programu operacyjnego.

Jeśli chodzi o organizacje międzybranżowe, to minister, zgodnie z ustawą, wydaje następujące decyzje:

- 1) o wpisie, odmowie wpisu lub skreśleniu z rejestru,
- 2) o przyznaniu pomocy finansowej na utrwalanie i przechowywanie poszczególnych produktów rybołówstwa.

DECYZJA O WPISIE/ODMOWIE WPISU/SKREŚLENIU Z REJESTRU ORGANIZACJI PRODUCENTÓW RYBNYCH

Po spełnieniu warunków, o których mowa w art. 14, organizację producentów wpisuje się, na jej wniosek, do rejestru organizacji uznanych, jeżeli działa zgodnie z aktem założycielskim, o którym mowa w art. 12, i spełnia jeden z następujących warunków:

- zrzesza armatorów posiadających co najmniej 20% statków rybackich przeznaczonych do prowadzenia połowów określoną metodą albo poławiających określone gatunki organizmów wodnych pochodzących z wód morskich, albo
- dostarcza na rynek co najmniej 25% ogólnej masy produktów pochodzących z chowu lub hodowli określonych gatunków organizmów wodnych.

Wniosek o wpisanie organizacji producentów do rejestru organizacji uznanych zawiera:

- jej nazwę, siedzibę i adres;
- dane osobowe osób upoważnionych do reprezentowania organizacji producentów, zgodnie z jej aktem założycielskim;

- określenie rodzaju wykonywanej przez organizację producentów działalności.
Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, dołącza się:
 - odpis z Krajowego Rejestru Sądowego;
 - uwierzytelniony odpis aktu założycielskiego organizacji producentów;
 - dokumenty potwierdzające spełnienie jednego z warunków, o których mowa w ust. 1.
- Minister właściwy do spraw rolnictwa dokonuje wpisu tej organizacji do rejestru organizacji uznanych lub wydaje decyzję o odmowie dokonania wpisu do rejestru organizacji uznanych w przypadku niespełnienia przez wnioskodawcę warunków określonych w art. 14, lub wydaje decyzję o skreśleniu organizacji producentów z rejestru organizacji uznanych, jeżeli organizacja ta:
- podała we wniosku, o którym mowa w art. 14 ust. 2, nieprawdziwe dane lub dostarczyła podrobione lub przerobione dokumenty;
 - przestała spełniać warunki, o których mowa w art. 11 ust. 2, lub jeden z warunków, o których mowa w art. 14 ust. 1;
 - nie dopełnia obowiązku, o którym mowa w art. 16.
- Minister właściwy do spraw rolnictwa może, w drodze decyzji, skreślić organizację producentów z rejestru organizacji uznanych, w przypadku gdy przestała spełniać jeden z warunków, o których mowa w art. 11 ust. 2. Przed wydaniem decyzji, o której mowa w ust. 1 i 2, minister właściwy do spraw rolnictwa przeprowadza postępowanie wyjaśniające.

DECYZJA O PRYZNANIU POMOCY FINANSOWEJ Z TYTUŁU PONIESIONYCH KOSZTÓW ZWIĄZANYCH Z PROWADZONĄ DZIAŁALNOŚCIĄ

Organizacji producentów rybnych wpisanej do rejestru organizacji uznanych, w okresie 3 lat od dnia wydania decyzji o wpisaniu jej do tego rejestru, przysługuje pomoc finansowa z tytułu kosztów poniesionych w związku z prowadzoną działalnością (Art. 19.1), nie wyższą niż:

- w pierwszym roku działalności – 3% wartości produktów rybołówstwa/rybactwa wprowadzonych przez tę organizację na rynek i nie wyższą niż 60% kosztów administracyjnych poniesionych w tym roku,
- w drugim roku działalności – 2% wartości produktów rybołówstwa/rybactwa wprowadzonych przez tę organizację na rynek i nie wyższą niż 40% kosztów administracyjnych poniesionych w tym roku,
- w trzecim roku działalności – 1% wartości produktów rybołówstwa/rybactwa wprowadzonych przez tę organizację na rynek i nie wyższą niż 20% kosztów administracyjnych poniesionych w tym roku.

Na wniosek uprawnionej organizacji (z dokumentami potwierdzającymi poniesienie kosztów) złożony do 1. marca roku następującego po roku, za który przysługuje pomoc finansowa, minister wydaje decyzję w terminie 30 dni. Przyznana pomoc finansowa jest wypłacana przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w terminie 30 dni od dnia wydania decyzji o jej przyznaniu.

DECYZJA W SPRAWIE ZATWIERDZENIA PROGRAMU OPERACYJNEGO (ART. 20 I 21)

Każda organizacja producentów ma obowiązek przygotować i przedstawić do zatwierdzenia plan działania na każdy rok. Plan ten jest zwany programem operacyjnym.

- Organizacja producentów przygotowuje na każdy rok kalendarzowy program operacyjny i składa wniosek o jego zatwierdzenie ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa.
- Program operacyjny określa w szczególności cel i harmonogram działań niezbędnych do jego realizacji, w tym plany połowów, plany wprowadzania na rynek produktów rybołówstwa lub produktów rybactwa, z zachowaniem równowagi popytu i podaży na rynku, oraz plany mające na celu podniesienie jakości tych produktów.
- Wniosek o zatwierdzenie programu operacyjnego, wraz z dokumentami potwierdzającymi poniesione koszty związane z jego przygotowaniem, składa się do dnia 15 lutego roku, w którym program będzie realizowany.
- Minister właściwy do spraw rolnictwa wydaje decyzję w sprawie zatwierdzenia programu operacyjnego do dnia 15 marca roku, w którym program będzie realizowany.

Obowiązek, o którym mowa w art. 20 ust. 1, nie dotyczy organizacji producentów w pierwszym roku jej działalności, licząc od dnia wydania decyzji o wpisaniu jej do rejestru organizacji uznanych.

DECYZJA O REKOMPENSACIE FINANSOWEJ Z TYTUŁU PRZYGOTOWANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO (ART. 25, 26 I 27)

Organizacji producentów wpisanej do rejestru organizacji uznanych, po zatwierdzeniu programu operacyjnego, przysługuje rekompensata finansowa z tytułu jego przygotowania. Rekompensatę finansową przyznaje, w drodze decyzji, minister właściwy do spraw rolnictwa, na wniosek organizacji producentów, złożony w ciągu 14 dni od dnia wydania decyzji w sprawie zatwierdzenia programu operacyjnego. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, dołącza się dokumenty potwierdzające poniesione wydatki z tytułu przygotowania programu.

Minister właściwy do spraw rolnictwa wydaje decyzję, o której mowa w ust. 2, w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku o przyznanie rekompensaty finansowej. Rekompensata finansowa z tytułu przygotowania programu operacyjnego jest wypłacana przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, w terminie 30 dni od dnia wydania, przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, decyzji o przyznaniu rekompensaty finansowej.

Minister właściwy do spraw rolnictwa, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw finansów publicznych, może, na wniosek organizacji producentów złożony do dnia 1 marca roku następującego po roku, za który przysługuje pomoc finansowa, zwiększyć wysokość rekompensaty finansowej z tytułu przygotowania programu operacyjnego, jeżeli program ten uwzględnia działania na rzecz poprawy jakości produktów rybołówstwa i produktów rybactwa dostarczanych przez tę organizację na rynek. Organizacji producentów wpisanej do rejestru organizacji uznanych, w okresie 3 lat od dnia

wydania decyzji o wpisaniu jej do tego rejestru, przysługuje pomoc finansowa z tytułu realizacji programu na rzecz poprawy jakości produktów, w wysokości nieprzekraczającej:

- 60% kosztów realizacji programu – w pierwszym roku działalności tej organizacji;
- 50% kosztów realizacji programu – w drugim roku działalności tej organizacji;
- 40% kosztów realizacji programu – w trzecim roku działalności tej organizacji.

Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, dołącza się dokumenty potwierdzające:

- wartość produktów rybołówstwa lub produktów rybactwa wprowadzonych przez organizację producentów na rynek;
- wysokość kosztów poniesionych przez organizację producentów z tytułu realizacji programu na rzecz poprawy jakości produktów.

Organizacja producentów, w ciągu pierwszych pięciu lat od dnia wydania decyzji o wpisaniu jej do rejestru organizacji uznanych, może ubiegać się corocznie o przyznanie rekompensaty finansowej, o której mowa w art. 25 ust. 1.

DECYZJA O WPISIE/ODMOWIE WPISU/SKREŚLENIU Z REJESTRU ORGANIZACJI MIĘDZYBRANŻOWEJ

Minister właściwy do spraw rolnictwa stwierdza, w drodze decyzji, spełnienie przez organizację międzybranżową warunków, o których mowa w art. 30 Ustawy, i dokonuje jej wpisu do rejestru organizacji międzybranżowych. Decyzję, o której mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw rolnictwa wydaje w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia wniosku, o którym mowa w art. 30, lub wydaje decyzję o odmowie dokonania wpisu do rejestru organizacji międzybranżowych w przypadku niespełnienia przez organizację międzybranżową warunków określonych w art. 30.

Minister właściwy do spraw rolnictwa wydaje decyzję o odmowie dokonania wpisu do rejestru organizacji międzybranżowych w przypadku niespełnienia przez organizację międzybranżową warunków określonych w art. 30 lub wydaje decyzję o skreśleniu organizacji międzybranżowej z rejestru organizacji międzybranżowych (Art. 34).

Minister właściwy do spraw rolnictwa wydaje decyzję o skreśleniu organizacji międzybranżowej z rejestru organizacji międzybranżowych, jeżeli organizacja ta:

- podała we wniosku, o którym mowa w art. 30 ust. 2, nieprawdziwe dane lub dostarczyła podrobione lub przerobione dokumenty;
- przestała spełniać warunki, o których mowa w art. 30 ust. 1;
- nie dopełnia obowiązku, o którym mowa w art. 32.

Przed wydaniem decyzji, o której mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw rolnictwa przeprowadza postępowanie wyjaśniające.

DECYZJA W SPRAWIE PRYZNANIA POMOCY FINANSOWEJ NA UTRWALENIE I PRZECHOWYWANIE POSZCZEGÓLNYCH PRODUKTÓW RYBOŁÓWSTWA W CELU NIEWPROWADZANIA ICH NA RYNEK PRZEZ OKRES OD 6 DNI DO 1 ROKU (ART. 36, 37, 38)

- Pomoc finansowa, o której mowa w ust. 1, obejmuje produkty rybołówstwa, które spełniają określone dla nich standardy rynkowe.

- Wysokość pomocy finansowej, o której mowa w art. 40 ust. 1, nie może być wyższa niż poniesione przez organizację producentów koszty związane z utrwalaniem i przechowywaniem produktów rybołówstwa przez okres nie dłuższy niż 1 rok.
- Pomoc finansowa, o której mowa w art. 40 ust. 1, za dany rok kalendarzowy jest przyznawana po jego zakończeniu, na określone produkty rybołówstwa, których masa nie przekracza 10% masy produktów utrwalonych, przechowywanych i oferowanych w ciągu danego roku do sprzedaży (Art. 41.1).

KWESTIE, KTÓRE WYMAGAJĄ ROZPORZĄDZENIA MINISTRA WŁAŚCIWEGO DO SPRAW ROLNICTWA

W Ustawie wyszczególniono kwestie, które wymagają rozporządzenia ministra właściwego do spraw rolnictwa. Należą do nich określenia:

- 1) obszarów, metod połowów oraz gatunków organizmów pochodzących z wód morskich;
- 2) informacji, jakie ma zawierać program operacyjny oraz sposób jego sporządzania;
- 3) wysokości rekompensaty finansowej z tytułu przygotowania programu operacyjnego;
- 4) sposobu prowadzenia ewidencji utrwalonych i przechowywanych produktów rybołówstwa;
- 5) wykazu produktów rybołówstwa, które będą podlegały działaniom interwencyjnym.

I tak:

1. Minister właściwy do spraw rolnictwa może określić, w drodze rozporządzenia, obszary, metody połowów oraz gatunki organizmów wodnych pochodzących z wód morskich, o których mowa w ust. 1, z uwzględnieniem tradycyjnego podziału wykonywania rybołówstwa morskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Art. 14.4).
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, informacje, jakie ma zawierać program operacyjny, oraz sposób jego sporządzania, mając na względzie strategię obrotu rynkowego, racjonalne wykorzystanie żywych zasobów morza i efektywny chów lub hodowlę prowadzone w wodach morskich lub wodach śródlądowych (Art. 22).

Program operacyjny, o którym mowa w art. 20 ust. 1, może być zmieniony w ciągu roku kalendarzowego w przypadku wystąpienia nieprzewidzianych okoliczności mających istotny wpływ na dostęp do żywych zasobów morza oraz funkcjonowanie rynku rybnego (Art. 23).

3. Minister właściwy do spraw rolnictwa, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii organizacji producentów wpisanych do rejestru organizacji uznanych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość rekompensaty finansowej z tytułu przygotowania programu operacyjnego, mając na względzie liczbę statków rybackich w danej organizacji producentów albo jej udział w sprzedaży produktów (Art. 25.6).

Minister właściwy do spraw rolnictwa, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw finansów publicznych, na wniosek organizacji producentów złożony do dnia 1 marca roku następującego po roku, za który przysługuje pomoc finansowa, może zwiększyć wysokość rekompensaty finansowej z tytułu przygotowania programu operacyjnego,

jeżeli program ten uwzględnia działania na rzecz poprawy jakości produktów rybołówstwa i produktów rybactwa dostarczanych przez tę organizację na rynek (Art. 26.1).

4. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, sposób prowadzenia ewidencji, o której mowa w ust. 1, uwzględniając jej wzór, rodzaj produktów podlegających utrwaleniu i przechowywaniu.
5. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi w drodze rozporządzenia wykaz produktów rybołówstwa, o których mowa w art. 35 ust. 1, art. 36 ust. 1, art. 39 ust. 1 i art. 40 ust. 1, mając na względzie zapewnienie wprowadzania na rynek produktów określonej jakości, a także zapewnienie równowagi na rynku rybnym.

DZIAŁANIA INTERWENCYJNE ORGANIZACJI PRODUCENTÓW RYBNYCH I ORGANIZACJI MIĘDZYBRANŻOWYCH W ŚWIETLE USTAWY

Mocą Ustawy wprowadza się następujące pojęcia: cenę wskaźnikową, cenę wycofania i autonomiczną cenę wycofania. I tak:

1. Cena wskaźnikowa jest ustalana na podstawie średnich cen sprzedaży, jakie osiągnęły poszczególne produkty rybołówstwa w ciągu ostatnich trzech lat. Cena wycofania określonych produktów rybołówstwa nie może przekroczyć 90% ceny wskaźnikowej ustalonej na te produkty.
2. Organizacja producentów może ustalić, na dany rok kalendarzowy, cenę na określone produkty rybołówstwa, poniżej której nie będzie ich wprowadzała na rynek, zwaną dalej „ceną wycofania”.
3. Autonomiczna cena wycofania może być ustalana na określone produkty rybołówstwa oferowane do sprzedaży, inne niż te, o których mowa w art. 35.1. Organizacja producentów może ustalić na dany rok kalendarzowy cenę, poniżej której nie będzie wprowadzała tych produktów na rynek, zwaną dalej „autonomiczną ceną wycofania”. Autonomiczna cena wycofania nie może przekroczyć 80% średniej ceny danego produktu rybołówstwa z ostatnich 3 lat poprzedzających rok, na który została ustalona.
4. Organizacji producentów, wpisanej do rejestru organizacji uznanych, przysługuje pomoc finansowa na utrwalenie i przechowywanie dostarczonych przez jej członków określonych produktów rybołówstwa, w celu niewprowadzania ich na rynek przez okres od 6 dni do 1 roku (zob. decyzja w sprawie przyznania pomocy finansowej na utrwalenie i przechowywanie poszczególnych produktów rybołówstwa w celu niewprowadzania ich na rynek przez okres od 6 dni do 1 roku – Art. 36, 37, 38 Ustawy).

Pomoc finansowa za dany rok kalendarzowy jest przyznawana po jego zakończeniu, na określone produkty rybołówstwa, których masa nie przekracza 10% masy produktów utwalonych, przechowywanych i oferowanych w ciągu danego roku do sprzedaży. Pomoc finansowa, o której mowa w ust. 1, obejmuje produkty rybołówstwa, które spełniają określone dla nich standardy rynkowe.

Wysokość pomocy finansowej, o której mowa w art. 36 ust. 1, nie może być wyższa niż poniesione przez organizację koszty związane z utrwalaniem i przechowywaniem produktów rybołówstwa.

Pomoc finansowa, o której mowa w art. 36 ust. 1, za dany rok kalendarzowy przyznawana jest po jego zakończeniu, na określone produkty rybołówstwa, których masa nie przekracza 18% masy produktów wprowadzanych w danym roku na rynek.

ZAGROŻENIA DLA TWORZENIA I FUNKCJONOWANIA ORGANIZACJI PRODUCENTÓW RYBNYCH I ORGANIZACJI MIĘDZYBRANŻOWYCH

Istotnym zagrożeniem dla tworzenia i funkcjonowania organizacji producentów rybnych i organizacji międzybranżowych jest rozciągnięcie w czasie procesu legislacyjnego, poprzez odesłanie szerokiego zakresu zagadnień do późniejszego uregulowania w drodze rozporządzeń ministra właściwego do spraw rolnictwa. Budzi to obawy potencjalnych członków tych organizacji o ostateczny kształt uregulowań prawnych, które mogą okazać się inne (mniej korzystne dla rybaków i przetwórców) niż zakładano.

Obawy budzi mitręga biurokratyczna, na którą napotykają chętni do tworzenia obu rodzajów organizacji. Niezbędne jest bowiem przygotowanie zarówno dokumentacji niezbędnej do rejestracji organizacji, jak i coroczne przygotowanie programu operacyjnego oraz dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej.

Jeśli chodzi o pomoc finansową, którą mogą uzyskać organizacje z tytułu poniesionych kosztów związanych z prowadzoną działalnością, to obawy może budzić limitowanie pomocy wysokością ponoszonych kosztów administracyjnych. Ponieważ tworzone organizacje będą starały się zminimalizować koszty, zwłaszcza administracyjne, to automatycznie przesądzi to o możliwości uzyskania bardzo niewielkiej pomocy finansowej. Na te zagrożenia nałożą się dodatkowo zagrożenia, takie jak: brak przekonania rybaków o potrzebie istnienia takiej organizacji, brak woli, brak doświadczenia w tworzeniu organizacji tego typu, brak kapitału założycielskiego, zbyt mała determinacja potencjalnych członków w ubieganiu się o zewnętrzne źródła finansowania, jak też niechęć producentów (rybaków) do podporządkowania się statutowi organizacji, w tym przede wszystkim: obowiązki płacenia składek członkowskich czy prowadzenia sprzedaży całości złowionych ryb przez organizację (co wymagałoby ujawnienia rzeczywistej wielkości połowów).

Ponadto, tworzenie i funkcjonowanie organizacji niesie ze sobą:

- nadmierne oczekiwania rybaków co do poprawy ich sytuacji materialnej,
- brak doświadczenia w tworzeniu i działaniu w tego typu organizacji,
- brak odpowiednio wykwalifikowanych kadr niezbędnych do prawidłowego działania organizacji,
- niechęć lub niemożność płacenia składek członkowskich przez rybaków, praktyki sprzedaży przez rybaków części złowionych ryb poza systemem sprzedaży prowadzonej przez organizację,
- niechęć do kasacji starych kutrów,
- dążenie rybaków do zapewnienia sobie wszystkich możliwych korzyści, które niesie ze sobą funkcjonowanie organizacji producentów rybnych, bez ponoszenia jakichkolwiek kosztów (bezpośrednio bądź pośrednio),
- zniechęcenie w przypadku nieosiągnięcia spektakularnych sukcesów.

W związku z koniecznością przeznaczania olbrzymich środków finansowych na prowadzenie interwencjonizmu w rolnictwie władze państwowe mogą nie być w stanie

wygenerować odpowiedniej ilości środków na pomoc w tworzeniu i funkcjonowaniu organizacji producentów rybnych lub organizacji międzybranżowych, gdyż sektor rybny może być uznawany za mniej ważny. W przypadku braku zaangażowania państwa powstawanie tych organizacji, w rozumieniu unijnym, może ulec opóźnieniu. Ponadto, mechanizmy interwencjonizmu państwowego mogą nie być spójne, niezrozumiałe (lub nie całkiem zrozumiałe) dla organizacji producenckich, nieakceptowane lub wybiórczo akceptowane, niepodejmowane kompleksowo i nie w pełni skuteczne.

WNIOSKI

Pomimo wielu zagrożeń, jakie niesie za sobą tworzenie i funkcjonowanie organizacji producentów rybnych i organizacji międzybranżowych, należy podkreślić, że:

1. Problemy polskiej gospodarki rybnej są niemożliwe do rozwiązania bez tych organizacji.

2. Organizacje muszą wziąć na siebie obowiązek dbania zarówno o interesy swoich członków (skala mikro), jak też realizować politykę rybacką państwa (skala makro).

3. Ponieważ zarówno interesy producentów, jak i polityka państwa będą niebawem realizowane w ramach Unii Europejskiej, więc przyjmowane w Polsce rozwiązania, dotyczące filozofii działania, jak też organizacyjne, nie mogą znacząco odbiegać od rozwiązań unijnych.

4. Istnieją szanse stworzenia kilku organizacji producentów rybnych w Polsce – wolę taką zgłaszają potencjalni członkowie – pod warunkiem udzielenia im merytorycznego (eksperckiego), instytucjonalnego (władze państwowe, władze samorządowe) i finansowego wsparcia. O woli tworzenia organizacji międzybranżowych na razie nie słychać.

5. Prawidłowe funkcjonowanie organizacji producentów rybnych i organizacji międzybranżowych będzie możliwe pod warunkiem stworzenia i konsekwentnego realizowania spójnej polityki rybackiej przez organy państwowe.

6. Sprawne tworzenie i funkcjonowanie tych organizacji w znacznym stopniu zależy od sprawności działania organów państwowych w kwestiach zastrzeżonych w Ustawie do ich kompetencji (decyzje, rozporządzenia).

7. Największym zagrożeniem dla funkcjonowania organizacji producentów rybnych i organizacji międzybranżowych (oprócz 5) mogą być nadmierne oczekiwania członków co do poprawy ich sytuacji materialnej oraz brak woli wspólnego skoordynowanego działania. Nie mniej istotnym zagrożeniem może być brak finansowych środków niezbędnych do działania.

PIŚMIENNICTWO

Jaworski K., 2000: Problemy tworzenia organizacji producentów rybnych w Polsce. [w:] Wybrane zagadnienia wspólnej polityki rybackiej w Unii Europejskiej. Potrzeby i możliwości adaptacji wspólnej polityki rybackiej przez polską gospodarkę rybną (ze szczególnym uwzględnieniem rybołówstwa bałtyckiego), pod red. Zieziula J., Projekt FAPA/Phare

- nr PL9607-02-12 pt. „Rozwój struktur organizacyjnych i planowanie inwestycyjne dla sektora rybnego (w makroregionie i kraju)”, Ekspert SITR Spółka z o.o. w Koszalinie, Koszalin, październik 2000, s. 75–79.
- Ustawa z dnia 10 października 2002 r. o organizacji rynku rybnego oraz o zmianie ustawy o rybołówstwie morskim (DzU Nr 181, poz. 1514).
- Zieziula J., 2000: Establishing Fish Producers' Organizations in Poland – chances and threats. [w:] Rural Development Within the Process of Integration into the European Union – International scientific conference reports (proceedings), Latvian Agricultural University, Yelgava, 2000, s. 347–351.
- Zieziula J., Jaworski K., 1999: Zadania i model organizacyjny organizacji producentów rybnych (współautor: Jaworski K.), Phare/FAPA, Koszalin, 24 strony.
- Zieziula J., Jaworski K., 2000: Zmiany organizacji i funkcjonowania rynku rybnego w Polsce – dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej. [w:] Wybrane zagadnienia wspólnej polityki rybackiej w Unii Europejskiej. Potrzeby i możliwości adaptacji wspólnej polityki rybackiej przez polską gospodarkę rybną (ze szczególnym uwzględnieniem rybołówstwa bałtyckiego), pod red. Zieziula J., Projekt FAPA/Phare nr PL9607-02-12 pt. „Rozwój struktur organizacyjnych i planowanie inwestycyjne dla sektora rybnego (w makroregionie i kraju)”, Ekspert SITR Spółka z o.o. w Koszalinie, Koszalin, październik 2000, s. 59–73.
- Zieziula J., 2003: Organizacje producentów rybnych (OPR) w świetle ustawy z 10 października 2002 roku o organizacji rynku rybnego oraz o zmianie ustawy o rybołówstwie morskim. [w:] Wyzwania stojące przed rolnictwem i wsią u progu XXI wieku, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu Nr 980, praca zbior. pod red. B. Kutkowskiej, Wydaw. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, 2003, s. 633–638.

THE RULES OF SETTING UP AND FUNCTIONING FISH PRODUCERS' ORGANISATIONS AND INTERTRADE ORGANISATIONS IN THE LIGHT OF THE ACT (OCTOBER 10TH, 2002)

Abstract. The Act of October 10th, 2002 *Of fish market organisation and change of the act of sea fishery* gives opportunities for setting up fish producers' organisations and intertrade organisations in accord to European Union standards. In the article the necessity of establishing such organisation has been shortly discussed. What is more, the definitions of the organisations and the conditions of registering them have been presented. Moreover, there have been described decisions of Ministry of Agriculture those have to be done, so that the organisations could function and take profits from the law. However, many matters were left to later settlement, which is one of threatens for setting up fish producers' organisations and intertrade organisations. In the paper have been also shown other threatens, including the lack of government help.

Key words: fishery, fish producers' organisations, intertrade organisations, European Union.

Jolanta Zieziula, Akademia Rolnicza w Szczecinie, Katedra Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych i Handlu Zagranicznego, ul. Żołnierska 47, 71-210 Szczecin